

Cantond en streglias e stivas

Ils dis da ed entuorn Buania ein ils Treis Retgs stai sin tura en vitgs ed uclauns. Els han purtau simbolicamein la nova dalla naschientscha da Jesus, sco per exempel a Mompé Tujetsch. Ferton che quei usit vegneva tgiraus pli baul da carschi, eis el dapi entgins decennis ina tradiziun religiosa mantenida fetg bein surtut d'affons dalla scola primara. La historia da quei usit ha il historicher Alfons Maissen descret igl onn 1962 el Radioscola. (fmr/hh)

Pagina 4

Da casa tier casa culla buna nova

Ils dis entuorn Buania han ils Treis Retgs visitau las casas e purtau simbolicamein la nova dalla naschientscha da Jesus. Quei usit religius ei fetg vegls. Pli baul vegneva el tgiraus da gruppas da carschi, oz per gronda part da scolaras e scolars.

HANS HUONDER/FMR

A Mustér ein treis gruppas da scolaras e scolars dalla Savla e Gavla classa primara stadas uonn sin via per ir a cantar ellas stivas ni – dallas temperaturas migeivlas sco uonn – era ellas streglias. Semtgai bein per lur cant entras *Olinda Hosang* e *Gion Tenner* ein las buobas ed ils buobs ella vegliadetgna dad 11 e 12 onns vegni menai ils dis da lur presentaziuns per la vischnaunca entuorn dalla scolasta *Ladina Venzin* e dil scolast *Kai Hinrichsen*. Las gruppas han visitau ils quaters ed uclauns. Biebein la mesadad dils Treis Retgs da Mustér era uonn Reginas. Ina gronda part dil recav vegn mess a disposiziun uonn alla Fundaziun «Tür auf – mo vinavon» per si'acziun «Tischlein deck Dich». Cun quella vegn garantiu che glied en pitgiras finanzialas sa retrer vivonda.

In usit fetg vegl

La tradiziun dil cantar dils Treis Retgs ei fetg veglia. Co ella ei sesviluppada en tiara romontscha ei denton buca dil tut clar. «Sco ei vegn raschunau dils vegls, existeva entuorn 1890 ina

gruppa da carschi che fageva ils Retgs e quei buca mo per in vitg, mobein per l'entira Foppa e Cadi. Els mavan da vitg tier vitg, da casa tier casa. Per lur stentas e lur cantar obtenevan els paun, carn secca e nuschs. Els duvravan igl entir schaner per visitar tuttas casadas. Carschi che fan da retgs, fuss enzenna da gronda vegliadetgna digl usit. Igl emprem han ils carschi e pér pli tard mattasch(a)s e scolar(a)s dallas davosas classas primaras surpriu quella rolla», constatescha Alfons Maissen en ina contribuziun el Radioscola nr. 13 digl onn 1962.

Frestgamein culla steila

Il historicher Alfons Maissen ei sefatschentaus da rudien digl usit dils Treis Retgs. Dapi cu che quel exista ei buca dil tut clar. «Sche nus contemplein las cartas dils Treis Retgs digl Atlas svizzer folcloristic havein nus caschun da persequitar ch'il Grischun, sper il Giura bernese ed il Tessin, va frestgamein culla steila. Autras cuntradas ein vitas, la Svizra franzosa ed auters tschancuns ein surtratgs cun tut differents svilupps dil medem patratg dils Retgs digl Orient. Sche nus mein empau pli lunsch observein nus

nies usit dapi forsa 600 onns enneu en Tiaradestga, ell'Ungaria, en Croazia e Slovenia ed en tuttas tiaras da schiarm e da cultura cristiana cun preferenza las tiaras da tradiziun catolica», scriva il redactur dil Radioscola.

Da casa tier casa

Ellas pli biaras vischnauncas en Surselva vegn igl usit dil cantar dils Treis Retgs organisaus oz entras la scola populara ni las pleivs. Affons – mattatschs e pli e pli era mattatschas – serendan da casa tier casa per purtar la nova dalla naschientscha da Jesus. En vischnauncas pli grondas ein gest pliras gruppas sin viadi ils dis entuorn Buania per aschia contonscher era ils vischinadis ed uclauns allontanai. Cun pliras canzuns delecteschans els ils habitonts, en plirs loghens contan ils Treis Retgs era duront survetschs divins. Quei ei medemamein daventau ina tradiziun. Las gruppas sedifferenzieschan en lur grondezia, quei ch'era il cass era gia pli baul. En differents loghens eis ei aunc adina ils Treis Retgs, en auters ils Treis Retgs cun steiler ni era ulteriurs accumpignaders sco officiers, capitans ni schuldada. Els rimnan daners per ina buna causa.